

10. Tagung zur Hinterglaskunst, 13.–14. 10. 2017, Bernried, BRD

Ve dnech 13.–14. října se v Buchheim Museum der Phantasie v hornobavorském Bernriedu konal jubilejní desátý ročník putovních konferencí Tagung zur Hinterglaskunst, jejichž tématem je problematika techniky podmalby. Jednání se uskutečnilo v moderní stavbě proslulého německého architekta Güntera Behnische (1922–2010), objektu, jenž vyniká důmyslným zasazením do břehu Starnberského jezera. Kromě sbírky expresionismu, užitého umění, prací německého výtvarníka a zakladatele muzea Lothara-Güntera Buchheima (1918–2007) vlastní tato kulturní instituce také bohatou kolekci lidového umění z Bavorska, celé Evropy i mimoevropských zemí.

Program konference, které se zúčastnila stovka účastníků z různých zemí, reflektoval místo konání v předhůří Alp nazývaném krajinou expresionismu či modrou krajinou. Na počátku 20. století v nedalekém Mnichově a jeho okolí tvořila řada mladých expresionistických umělců (např. Emil Nolde a Ludwig Kirschner). Zdejší kraj je bytostně spjatý s tvorbou uskupení Der Blaue Reiter (Gabriele Münter a Vasilij Kandinskij působící mj. v Murnau, Franz Marc v Riedu u Kochelu am See, Heinrich Campendonk v Penzbergu a další). Právě členové této skupiny obrátili svou pozornost k „primitivnímu“ a expresivně působícímu lidovému umění. V neposlední řadě objevili výtvarné hodnoty lidových podmaleb na skle z Murnau na Staffelsee a především Raimundsreutu, ležícího poblíž hranic Bavorska a západních Čech. Přestože nelze mluvit o přímé návaznosti na lidovou produkci, tyto výtvarníci uplatnili tradiční principy techniky podmalby, zahrnuli je do své tvorby a přížpůsobili je modernímu uměleckému výrazu.

Z tohoto důvodu se úvodní referáty věnovaly podmalbám pocházejícím převážně z první poloviny 20. století, které se příležitostně označují termínem klasická moderna. Kromě rozboru děl umělců, již se touto technikou zabývali soustavněji (např. Gisela Geiger – Simone Bretz, *Magische Transparenz – Heinrich Campendonk als Hinterglasmaler*; Monika Gabriele Neuner, *Etienne Cournault (1881–1948): Hinterglaswelten*), zazněl příspěvek o probíhajícím projektu dokumentace maleb na skle z let 1905–1955 (Diana Oesterle – Simon Steger, *Hinterglasmalerei als Technik der Klassischen Moderne, Bericht über ein Forschungsprojekt*).

Referáty druhého dne odpovídaly šíři a různorodosti dané problematiky. Reflektovaly zvláště historický vývoj techniky (např. Carola Hagnau – Hans-Jörg Ranz, *Hinterglasmalerei vom Mittelalter bis zur Renaissance – eine Buchvorstellung*; Jeannine Geysant, „Dornröschen“ oder: *Entdeckungen in Depots französischer Museen*), otázky restaurování a dokumentace historických podmaleb na skle (Elisa Ambrosio, *Vitrosearch: die neue Datenbank des Vitrocentre und Vitromusée Romont. Einige Beispiele einer virtuellen Hinterglas-Sammlung*; Elena Agnini, „Das vergoldete Salem“. *Technische Aspekte und konservatorische Herausforderungen eines besonderen Hinterglasgemäldes*).

Další příspěvky byly zaměřeny na produkci řemeslného charakteru, která nedisponuje výtvarnými kvalitami špičkových uměleckých prací a vykazuje jisté paralely s lidovou tvorbou (Susanne Sagner – Petra Weber, *Neue Erkenntnisse zur Kaufbeurer Hinterglasmalerei des 18. Jahrhunderts*; Luboš Kafka, *Vinzenz Janke (1769–1838), Hinterglasmaler aus Nordböhmen*).

Zbylé referáty se týkaly lidové produkce, včetně tržní ceny těchto artefaktů a mimoevropských produkčních oblastí (Karl C. Berger, *Hinterglasbilder aus der Sammlung des Tiroler Volkskunstmuseums*; Josephine Nußhart, *Glanzlichter der Raimundsreuter Hinterglasmalerei aus der Sammlung Gottschaller*; Alexandra Ulrich, *Hinterglasbilder im Auktionshandel*; Julia Quandt, *Bolihua – Historische Hinterglasmalerei aus China*).

Podobně jako předešlé ročníky Tagung zur Hinterglaskunst byla též bernriedská konference zaměřena především na umělecko-historické a restaurátorské otázky. Příspěvky etnologického charakteru však zřetelně poukázaly na nezbytnost interdisciplinárního přístupu ve výzkumu fenoménu malířství na skle i na obohacení o další roviny, která zůstává stranou zájmu uměleckých historiků.

Luboš Kafka (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Výstavy díla malíře Vincenze Jankeho:

Vincenz Janke – Podmalby na skle,

Severočeské muzeum v Liberci,

23. 6. – 10. 9. 2017

Vincenz Janke – Umění podmalby

na skle, Západočeské muzeum v Plzni,

27. 10. 2017 – 7. 1. 2018

Ve 14.–15. století došlo v Evropě ke zno-
vuobjevení techniky podmalby (malby
za studena na spodní straně skla), která
byla známa již v antickém světě. Tvorbou
obrazů malovaných na sklo se od této doby
zabývala celá škála autorů: prvotřídní
malíři a výrazné umělecké osobnosti své
doby, řemeslně vyškolení tvůrci a po zlidov-
nění techniky ve druhé polovině 18. století
též lidoví výrobci.

Podmalby na skle určené pro vyšší spo-
lečenské vrstvy se po malířské stránce
v podstatě neliší od maleb nanášených
na jiné, běžnější podklady, například
od olejomalb na plátně či dřevě. Pří-
značné je uplatnění široké barevné škály
bohaté na jemné objemotvorné valéry,

plasticita a iluzívnost malířské složky.
Tento okruh tvorby představuje genetické
východisko lidového malířství na skle,
které dosáhlo v průběhu 19. století stádia
hromadné sériové reprodukce.

Technicky a umělecky náročnější
řemeslná podmalba naproti tomu probí-
hala na omezenější kvantitativní úrovni.
Nejvýznamnějším středoevropským cen-
trem řemeslné cechovní malby na skle
byl v 18. a první polovině 19. století
bavorský Augsburg. Tvorba provinčních
malířů působících na dalších místech,
včetně území habsburské monarchie,
stála v porovnání s tímto proslulým stře-
diskem spíše v pozadí. Rovněž odborný
badatelský zájem se k těmto tvůrcům